

moreis quadratisque lapidibus structa, atque depicta videntur. Plateæ cum omnes sint rectæ, crucis formam plerisque in locis efficiunt, nulla autem est, per quam non amœnus delabatur rivulus canali ductus, utrimque lapidibus vestito. Forma civitatis quadrangularis, in latere collis, exiliter atque venustè deprimitur. In clivoso & difficili montis ascensu, admirandæ pulchritudinis arx spectabilem, atque amœnam hanc urbem reddit: cuius sive pulchritudinem, sive ingentem ædificii molem consideres: perpauca similes in universâ Europâ illis sūt vilæ, qui terras quamplurimas perlustrarunt. *Mexico* sive *Temistitan* in Hispaniâ novâ Mexicanâ Provinciâ opulenta & celeberrima civitas, de quâ infra in descriptione Novæ Hispaniæ acturi sumus. Ad alia pergimus. Multis inclytis amnibus hæc Orbis pars irrigua, quorū plerique auriferi, lacubus ac fōtibz copiosa. In Lacubus ac Fluvii piscium magna copia: unum eorum genus qui ab Hispaniolæ indigenis vulgo *Manati* appellantur, Hic piscis tutra propè formam referens, xxv. pedes longus, x. i. crassus est: capite & caudâ bovem referens: exiguis oculis, pelle durâ & pilosâ, coloris veneri, pedes duos Elephantinis similes habet. Fœminæ ejus generis, ut vacca catulos pariunt, eosque gemino ubere alunt. Montes hîc etiam passim plurimi, inter quos est, ut testatur *Benso*, Mons flammivomus, qui per ingentem craterem tantos sæpe flammarum globos eructat, ut noctu latissimè ultra centum millia passuum incendia reluceant. Nonnulli opinati sunt intus liquefactum aurum esse, perpetuam ignibus materiam. Itaque Dominicanus quidam monachus, quū ejus rei periculum facere vellet, ahenum & catenam ferreâ fabricari curat: moxque in montis cacumen cum aliis quatuor Hispanis ascendens, catenam cum aheno in caminū demittit: ibi ignis fervore ahenum cum parte catenæ liquefactum est. Idque cū iterum multò crassiore catena expertus esset, res denuò priori incepto similem exitum habuit. Ad alia transeo. Superba hîc urbium & viarum structura, ædificiorum splendor. Hortus fertur fuisse regius in quo herbæ arboresque cum suis truncis, ramis, fructibus ex solido auro, eâ mole stabant, quâ vivæ in pomariis. Fertur & concave regium, in quo omne animantium genus ex gemmis erat, opere partim musivo & segmentato, partim celato, partim etiam ex plumis variè conferto. Memorabile est & in primis quod de duabus viis referunt, quarum altera per montium ardua, altera per planiciem camposque strata est, à *Quito* urbe Peruana, ad civitatem *Cusco*, spatio quingentorum milliarium: cuius operis decus augent, stupendæ lapidum & saxorum moles, non Equis aut Bubus, (nam illis caruerunt) sed humanis manibus adgestæ. Via campestris utrimque munita est muris, parietque in latitudinem pedes quinque & xx. intra quos rivuli fluunt, confiti ad marginem arbusculis, quos ipsi *Molli* vocant. Altera vero è saxis & rupibus excisa per medios mōtes discurret, pari latitudine: salebrofis insuper depressisque vallium locis, prout regionis natura postulabat, adgestis munitisque. Has vias *Gninacava* Rex (qui avorum nostrorū memoriâ vixit) perpurgari, parietes ruinosos restaurari atque exornari fecit: opus ipsum aliàs multò est vetustius, neq; unius hominis ætatis. Fuerunt etiam per itinera disposita divertoria ampla, splendida, amœna, (ipsi *Tambos* nominant) quibus regius omnis comitatus recipiebatur. Hęc de quatuor Orbis partibus generatim pro Methodi ratione sufficiant: postulat eadem Methodus, ut speciatim & per Partes Europam quæ primo loco posita est, deinceps perambulemus.

Lacus & Flumina

na.

Montes

Opera publica